

Egzamin ustny z języka angielskiego

Jak pracować na sukces?

Anna Bogobowicz

konsultacja: Barbara Czarnecka-Cicha

Egzamin ustny z języka obcego nowożytnego ma za zadanie sprawdzić, czy uczeń (zdający) potrafi się w tym języku porozumieć, tj. zareagować w odpowiedni sposób na to, co słyszy, odpowiedzieć na pytanie, zadać je i zrozumieć odpowiedź, opowiedzieć o jakimś wydarzeniu, zaproponować coś komuś, potwierdzić lub zaprzeczyć, wynegocjować coś, przedstawić i obronić swoją opinię. To, ogólnie mówiąc, znajomość funkcji językowych składających się na tzw. komunikację językową powoduje, że potrafimy się porozumieć. Język to przecież nie tylko znajomość, nawet perfekcyjna, gramatyki i słownictwa, ale również, a może przede wszystkim, umiejętność rozmowy, wyrażania własnego zdania i odczuć. Dlatego na nowej maturze egzamin ustny z języka angielskiego jest koniecznością – egzamin ten może i powinien być sukcesem.

Jak tego dokonać? Przede wszystkim trzeba dokładnie poznać zasady zdawania tego egzaminu, a więc wiedzieć, że można go zdawać na poziomie podstawowym lub rozszerzonym (decyduje o tym zdający, a wybór poziomu jest niezależny od wyboru poziomu na egzaminie pisemnym i od poziomu nauczanego w szkole), i że egzamin jest faktycznie rozmową z egzaminatorem, podczas której nie musi się rozwiązywać żadnych łamigłówek gramatycznych czy słownikowych.

Uczniowie nie powinni się bać egzaminu ustnego – jest on przecież zdawany w macierzystej szkole i przed nauczycielami, którzy ich uczyli. Każdy, kto uczył się języka angielskiego w wymiarze choćby 2 godzin tygodniowo, poradzi sobie z egzaminem na poziomie podstawowym. Zdanie egzaminu na poziomie rozszerzonym wymaga większego wkładu pracy i dużo większych umiejętności w operowaniu językiem mówionym. Wszystkie szczegóły techniczne dotyczące

zdawania egzaminu ustnego (tj. czasu trwania, przebiegu, zasad zdawania, terminów, kryteriów oceniania itp.) zostały podane w poprzednich numerach „The Teacher” i można je znaleźć w *Informatorach maturalnych OKE*.

Co zrobić, żeby egzamin był sukcesem? Jak się do niego przygotować, a zatem jak uzyskać swobodę w mówieniu, jak przezwyciężyć opór i strach przed wypowiedzią w języku obcym przed komisją, która będzie się składać z samych fachowców językowych? Angolicy mawiają: *Practice makes perfect*. I nie bez kozery. Ćwiczenie wypowiedzi w języku obcym jest warunkiem sukcesu (chyba że ktoś spędził jakiś czas w kraju anglojęzycznym i nabył tę umiejętność niejako automatycznie).

Na długo przed tym, gdy uczeń wybiera poziom egzaminu (przed podjęciem decyzji dobrze jest zasięgnąć porady u nauczyciela), powinien mieć kontakt z językiem mówionym. Współczesne podręczniki kładą nacisk na mówienie od samego początku nauki. Stymulacja do mówienia za wszelką cenę (nawet za cenę poprawności) jest niezbędna w procesie nauczania. Nauczyciel mówi po angielsku, wydaje polecenia, zadaje pytania, uczeń odpowiada – lepiej lub gorzej, ale jest kontaktowy, można się z nim porozumieć. „*It's better to speak with mistakes, than to be silent in perfect English*”, to zdanie wypowiedziane na jednej z konferencji metodycznej najlepiej oddaje istotę rzeczy. Umiejętność komunikowania nie polega na perfekcyjnej znajomości gramatyki (która jest szkieletem języka i jest niezbędna w procesie uczenia się), ale w dużej mierze – na braku blokady przed mówieniem w języku obcym. Jak więc przygotować naszych uczniów do zdawania egzaminów ustnych?

Poziom podstawowy

Rozmowy sterowane

Egzamin dla poziomu podstawowego rozpoczyna się od odegrania ról w scenkach dialogowych przedstawiających sytuacje, w których każdy zdający mógłby się znaleźć. W zestawie dla poziomu podstawowego jest napisane, kto powinien rozpocząć rozmowę według podanego scenariusza, co bardzo ułatwia jej rozpoczęcie. Przygotowując ucznia do matury, poradzmy mu, aby wyobraził sobie, że egzaminujący jest osobą, z którą ma tę rozmowę przeprowadzić – mówić do niej, z nią nawiązać kontakt, również wzrokowy i mimiczny. Scenki powinny wypaść możliwie naturalnie. Każdą rozmowę powinno się odpowiednio rozpocząć i zakończyć (*good morning, hello, thank you, good bye* itp.) W normalnej rozmowie często wtrącamy słowa, które nadają jej pewien koloryt, urozmaicają dialog i czynią go bardziej naturalnym (np. *well, I think, of course, naturally*). Nie bójmy się takich wtrąceń, zachęcajmy uczniów do ich używania, ale także do tego, aby do scenariusza dodali coś od siebie. Pozwólmy im na wymyślanie dodatkowych informacji, nawet koloryzowanie, pod warunkiem jednak, że rzetelnie wywiązali się z zadania, tzn. uwzględnili wszystkie punkty dialogu. Rozmowa – tak, ale sterowana. Oczywiście zawsze lepiej jest powiedzieć więcej niż mniej. Wszak oceniany jest język i sposób posługiwania się nim. Dla tej naturalności wypowiedzi bardzo ważna jest praca na lekcji w parach lub grupach, a nie wyłącznie kontakt słowny z nauczycielem. Pary lub grupy należy często zmieniać, aby przyzwyczaić ucznia do różnych form wypowiedzi, różnych reakcji osób i różnego sposobu prowadzenia rozmowy. Jest to namiastka prawdziwego dialogu. Poprzez pracę w parach lub w grupach uczeń powinien nabierać pewności siebie, nie bać się mówić w obecności osób trzecich. Pomocne jest też oglądanie fragmentów filmów w oryginale, dyskusja na ich temat, a także słuchanie autentycznych wypowiedzi i dialogów. Przygotowując uczniów do egzaminu ustnego, powiedzmy im, że lepsze efekty daje uczenie się w domu przez powta-

rzanie na głos, tak aby słyszeć swoją wypowiedź. Poprawność gramatyczna w swobodnej wypowiedzi nie jest najważniejsza. Liczy się porozumienie, załatwienie sprawy, uzyskanie i udzielenie informacji, zrelacjonowanie wydarzenia i umiejętność negocjowania. Na 20 punktów możliwych do uzyskania tylko 5 jest przeznaczonych na ocenę umiejętności językowych (tj. poprawności wypowiedzi, różnorodności użytych struktur gramatycznych i bogactwa słownictwa).

W trakcie całego procesu uczenia się, a tym bardziej przygotowując się do egzaminu ustnego, można ćwiczyć scenki dialogowe właściwie wszędzie – nawet w autobusie lub na spacerze – budując w myślach zdania i przywołując zwroty przyswojone w szkole, stosownie do sytuacji, w której się znaleźliśmy lub której jesteśmy świadkami. Gdy na przykład widzimy, że do tramwaju wsiada starsza kobieta z ciężką torbą, wyobraźmy sobie, że chcemy jej pomóc, i mówimy: *Excuse me, shall I help you?* Takich życiowych sytuacji są tysiące, a więc tysiące możliwości powtarzania zwrotów. Warto to uczniom uświadomić!

Ćwiczenia uczące języka funkcjonalnego (*functional language*) i strategii mówienia (*speaking strategies*) są we wszystkich podręcznikach kursowych. Skupmy na tych ćwiczeniach szczególną uwagę, jako że są doskonałym przykładem takich scenek.

Listening

- 4 Listen to a discussion programme about TV and look at the Function File. Which things does Anna say and which things does Charles say?

FUNCTION FILE

Opinions (3)

- 1 Well, **in my opinion**, it isn't.
- 2 I **really think** a lot of our programmes are entertaining.
- 3 Well, I'm sorry, I **totally disagree with you**.
- 4 **For me**, the standard of British programmes is terrible.
- 5 **Personally**, I think the best programmes are American.
- 6 Oh, **that's not true**.
- 7 And **what about** documentaries like *Birds*?
- 8 Yes, **so do I**.
- 9 I **don't agree**. *EastEnders* is great.
- 10 *The Weakest Link*, **for example**, tries to make people look stupid.
- 11 **No, it doesn't**. People like it.
- 12 **You're right**, they are.

- 5 Look at the expressions in bold in the Function File. Do they ...

- a give a personal opinion?
- b show agreement?
- c show disagreement?
- d give an example?

- 6 Pronunciation Listen and repeat the expressions from the Function File. Pay attention to the intonation.

Speaking

- 7 Your Culture Work in groups. Discuss the pros and cons of TV in Poland. Use expressions from the Function File, the Key Words and the lists below to help you.

Pros

- your two favourite programmes
- good educational or cultural programmes
- good debate or discussion programmes
- good quality entertainment

Cons

- really bad programmes that you hate
- types of programme you'd like to see more of
- types of programme that are on too often

KEY WORDS: Opinion Adjectives (3)

awful, boring, educational, enjoyable, entertaining, excellent, funny, great, horrible, interesting, serious, silly, terrible

QUOTE ... UNQUOTE

'I find TV very educational. Every time someone switches it on I go into another room and read a good book.'

Groucho Marx, comedian (1890–1973)

Wyrażanie prośb

Źródło: Matura z języka angielskiego Repetytorium

© Pearson Education Ltd 2004

Dobrze jest również zaproponować uczniom założenie zeszytu wyrażań i słówek, gdzie w odpowiednich miejscach będą notować potrzebne zwroty. Będzie to bardzo przydatne przy powtórzeniach do matury. Jeśli uczniowie mają kłopot z doбором słów, chcieliby rozszerzyć słownictwo na dany temat lub przypomnieć sobie zwroty związane, na przykład, z uprzejmym włączaniem się do rozmowy, taki zeszyt będzie nieoceniony. Wszystkie te informacje powinny być zebrane w bardzo przystępnie pogrupowane działy, takie jak słownictwo tematyczne lub zwroty dnia codziennego (np. prowadzenie rozmów, uzyskiwanie i udzielanie informacji, udzielanie rad i instrukcji, wskazywanie drogi, wyrażanie opinii).

Przykładem takiego katalogu wyrażań jest *Repetytorium języka angielskiego* wydawnictwa Pearson Education Polska.

Warto również pamiętać, że uczeń nie zawsze musi od razu dokładnie zrozumieć wszystko, co do niego mówi egzaminujący. Może, a nawet powinien poprosić o powtórzenie lub wyjaśnienie i musi przy tym wiedzieć, że egzaminujący nie uzna tego za błąd. W normalnej konwersacji bardzo często prosimy o uściślenie lub powtórzenie – jest to naturalne. A więc takie właśnie ćwiczenia podczas naszych lekcji są bardzo wskazane. Jeśli nie ma się gotowej odpowiedzi i trzeba zebrać myśli, warto mieć w zanadrzu zwroty pozwalające zyskać na czasie, takie jak *well, actually, you see, in fact, how shall I put it*. Praca w parach na lekcji jest przy ćwiczeniu tych zwrotów niezbędna. Zadając sobie nawzajem pytania i reagując na nie, stosujemy opisane wyżej strategie.

Jeśli uczeń nie pamięta jakiegoś słowa, powinien spróbować zastąpić je innym, bardziej ogólnym, przeformułować zdanie, uzupełnić gestem, opisem przedmiotu lub definicją. Te umiejętności można bardzo skutecznie wyćwiczyć w rozmowach na lekcji, gdy uczeń nie rozumie nauczyciela, gdy nie rozumie kolegi lub gdy ma kłopoty z wyjaśnieniem, o co mu chodzi. Jest wiele użytecznych zwrotów i słów „wytrychów” (np. słowo *stuff* lub wyrażenie *sort of*). Można pokusić się o zrobienie na użytek uczniów takiego słowniczka, bazując na przerabianym podręczniku lub repetytorium.

Poziom podstawowy

Opis obrazka

Wydawałoby się, że opisanie obrazka jest bardzo łatwym zadaniem. Otóż i tutaj potrzebne są pewne umiejętności i strategie. Trzeba nie tylko znać słowa potrzebne do opisu, ale jeszcze wiedzieć, że na przykład nie powinno się zaczynać opisu od słów: *In the picture I can see...*, ale raczej: *The picture shows...*, i że najwłaściwszym czasem gramatycznym przy opisywaniu rysunku, fotografii lub ilustracji jest *Present Continuous* – tak, jakbyśmy opisywali to, co naprawdę w danej chwili widzimy, jakbyśmy uczestniczyli w tych wydarzeniach.

Opisz zdjęcie, a następnie zinterpretuj pokazane na nim sytuacje, relacje między osobami, ich tożsamość, nastroj itp.

Przykładowy opis zdjęcia:

The picture shows a stony beach in the middle of the summer. There are people of different ages on the beach, all of them in bathing suits. In the foreground I can see a man lying on a white towel and reading a newspaper. There is another towel next to him so he may have come here with a friend or his family. On the left I can see a fishing boat and a man crouching next to it as if he is repairing something. He could be a fisherman preparing his nets before setting out to sea. In the middle of the picture, there is a woman

with two boys walking into the water. The younger boy seems a bit reluctant to go further, which may mean that the water is cold or that he's slightly scared. The woman is probably the boys' mother, trying to encourage them to take a swim. In the background I can see some boats anchored in the bay and people swimming. The most striking sight in this photo is a pair of heavy and dirty walking boots in the very foreground. They seem to have been abandoned by their owner, who preferred lighter shoes on this hot summer day.

Źródło: Matura z języka angielskiego Repetytorium

© Pearson Education Ltd 2004

Jeśli mamy opisać obrazek, trzeba tę wypowiedź umiejętnie przedstawić, żeby nie była chaotyczna i byle jaka. Zaczniemy od ogólnego opisu tego, co widać na obrazku – od faktów. Potem przejdźmy do opisywania szczegółów i do interpretacji, a na samym końcu dobrze jest wyrazić swoją opinię i wrażenia z oglądanego materiału ilustracyjnego (*interpretowanie i wyrażanie opinii nie jest wymagane przy opisie, lecz dopiero przy pytaniach, a w żadnym wypadku nie może opisu zastąpić*). W każdym podręczniku do nauki angielskiego są dziesiątki ilustracji i praktycznie każdą można wykorzystać do ćwiczenia opisu. Bardzo polecam takie właśnie ćwiczenie na rozgrzewkę lub jako przerywnik w czasie lekcji. Bujna wyobraźnia uczniów bardzo ułatwia opisanie ilustracji, szczególnie wtedy gdy trzeba podać interpretację lub coś skomentować. Ćwiczeniem rozbudzającym wyobraźnię jest tworzenie krótkich historyjek na podstawie obrazka, dopisywanie dalszego ciągu zdarzeń czy wymyślanie, co się zdarzyło, zanim zrobiono zdjęcie. Opisywanie obrazków można też urozmaić, np. konkursami na najlepiej opisany obrazek lub najbardziej zwiariowaną interpretację, ale też można potraktować opis bardzo poważnie, np. jako opis dokumentacji pracy naukowej. Przykładowy prawidłowy opis zdjęcia znajdziemy we wspomnianym już *Repetitorium*.

Ucząc języka i sztuki konwersacji, powinniśmy wyrobić w uczniach umiejętność przewidywania, co nasz rozmówca może nam powiedzieć, o co zapytać, czym

być zainteresowany. Opisywanie obrazka przecież do czegoś prowadzi – do dalszej rozmowy, do wyrażania naszego stanowiska, opinii, znajomości zagadnienia. Pytania, które zada egzaminujący, będą się oczywiście odnosiły do ilustracji, ale będą wykraczały poza jej opis. Ćwicząc sztukę konwersacji w języku angielskim, możemy wykorzystać obrazek jako wstęp do rozmowy lub wręcz dyskusji na temat bardziej ogólny, np. mówiąc o konkretnym sporcie, zastanowić się nad rolą sportu w życiu lub nad kwestią rywalizacji w sporcie. Na pewno też w każdej naturalnej rozmowie nawiąujemy do swoich własnych doświadczeń i oczekiwań. Dlatego ważne jest, aby uczniowie umieli odpowiedzieć na pytania o ich zainteresowania i pasje, o preferencje i obawy.

Poziom rozszerzony

Rozmowa na podstawie materiału stymulującego i prezentacja wybranego tematu

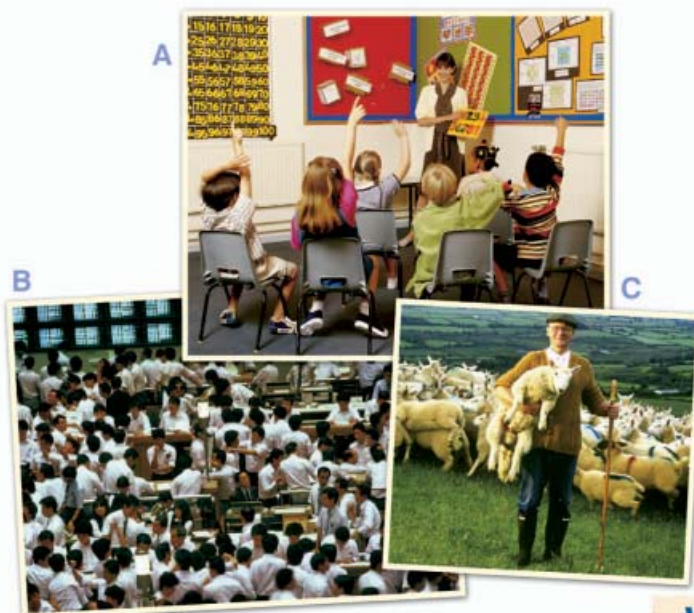
Umiejętności uczniów zdających egzamin na poziomie rozszerzonym są dużo większe, mają oni bogatszy zasób słów, posługują się bardziej urozmaiconymi strukturami gramatycznymi i dość swobodnie mówią. Powinni także umieć dość szybko orientować się, co przedstawia materiał ilustracyjny i jakie niesie przesłanie. Bardzo skutecznie uczy tego czytanie nagłówków gazet i czasopism (można skorzystać z Internetu), artykułów prasowych i skrótu wiadomości telewizyjnych.

Pamiętajmy, że rozmowa na podstawie materiału stymulującego dotyczy typowych zagadnień, według katalogu tematów (patrz *Informator maturalny*), i polega na umiejętności przedstawienia treści materiału, zinterpretowania go i wyrażenia swojej opinii. Wszystko to odbywa się na zasadzie pytań i odpowiedzi, a więc nie chodzi tu o jakąś szczególną strukturę wypowiedzi, a jedynie o rzetelny opis materiału, logiczną interpretację, wyrażenie własnych opinii i umiejętność wypowiadania się na ogólne tematy. Ważne jest wyrobienie w uczniach nawyku zawierania w wypowiedziach (szczególnie w opisie materiału) odniesień do wszystkich elementów objętych pytaniem (czyli na przykład do nagłówków, ilustracji i fragmentów tekstu). Druga część egzaminu polega na prezentacji wybranego tematu przez dłuższy czas (2-3 minuty) i tutaj umiejętnie skonstruowanie wypowiedzi (wstęp, rozwinięcie, zakończenie) jest uzasadnione i konieczne.

Oba zadania na egzaminie na poziomie rozszerzonym wymagają dobrej znajomości słownictwa z danej dziedziny (np. podróżowanie czy zdrowie), ale także umiejętności wydoby-

1. What are the advantages and disadvantages of travelling by train?
2. What means of transport do you use most often and do you enjoy using them? Why?

1

Przyjrzyj się zdjęciom (A-C), przeczytaj wycinki prasowe i odpowiedz na pytania (1-7).

1. Which pictures could illustrate the headlines? Why?
2. What do the headlines and the newspaper cutting say about modern society?
3. Is John Hammond's story typical? What do people commonly do to 'let off steam' or 'get rid of negative energy'?
4. What are the causes of stress at work? How could it be prevented?
5. Which of the jobs shown in the photos require working on your own and which require co-operation with others? Do you like working on your own or with other people?
6. What are the advantages and disadvantages of the three jobs shown in the photos?
7. Which of the jobs shown in the photos do you personally find most attractive? Why?

cia z danego tematu wielu jego aspektów (np. dobrych i złych stron, korzyści, zagrożeń, walorów estetycznych). Przygotowując uczniów do zdawania tego egzaminu, trzeba położyć bardzo silny nacisk na słownictwo, dobierając na lekcję teksty i tematy do dyskusji tak, aby rozszerzyć i utrwalić zasób słów związanych z danym tematem. Przekonajmy uczniów do założenia słowniczka tematycznego na własny użytek. Powinien on zawierać definicje słowa (wyrażenia) w języku angielskim, przykład użycia tego słowa i polskie tłumaczenie. Nie dość, że taki słowniczek systematyzuje wiedzę (łatwiej się potem powtarza), to jeszcze pozwala na utrwalenie pisowni (ważne dla uczniów dysgraficznych).

Czytanie artykułów i książek (również w wersji uproszczonej, tzw. *readers*) rozszerza zakres słownictwa i wzbogaca je.

Teksty omawiane na lekcji, zarówno te z podręczników, jak dodatkowe, staną się ciekawsze, gdy będziemy o nich dyskutować, a nie tylko relacjonować je lub wykonywać załączone do nich ćwiczenia. Dyskusje nie muszą się toczyć na forum klasy – w parach lub grupach uczniowie doskonale sobie radzą i mają większą swobodę wypowiedzi. Nie ulega jednak wątpliwości, że monitorowanie tych rozmów jest konieczne. Prezentowanie artykułów prasowych, ciekawych lub aktualnych tematów, indywidualnych zainteresowań uczniów, opowieści, np. z podróży po krajach anglosaskich, skłania

2

Wybierz jeden z tematów (1-7). Zrób notatki, które pomogą ci później w omówieniu tematu i dyskusji. Zrób też listę słów i wyrażeń, które mogą ci się przydać (w razie potrzeby posłuż się słownikiem). Następnie przedyskutuj temat z partnerem.

1. What are trade unions? Are they essential in the world of work? Justify your opinion.
2. Why do so many people in the modern world become workaholics? Could this be called a disease?
3. Retirement should be made compulsory for everyone at the age of 60. Discuss.
4. Having a happy family and personal life is more important than a successful career. Discuss.
5. How important is good education and qualifications in finding a job? Is there a relationship between the education/qualifications you have and the money you earn?
6. Should teenagers work, e.g. take up part-time or holiday jobs, in order to earn some money of their own? At what age should people start earning money?
7. What, in your opinion, motivates people most to go to work: boredom, the need to make a living or the need for respect and social recognition? Can you think of other reasons?

Work stress kills yuppies

WORKING WOMEN ENDANGER THEIR PREGNANCY

DEPRESSION HITS PARTNERS OF WORKING WOMEN

Executive charged with family abuse

John Hammond, 43, a manager at General Electronics, was accused of repeated assaults on his wife and three children. In court today he said that he suffered from stress and burnout at work and had to 'get rid of negative energy' at home. Hammond faces a five-year sentence and will certainly have to pay massive compensation to his wife, who has already asked for divorce.

Źródło: *Matura z języka angielskiego Repetytorium*

© Pearson Education Ltd 2004

do samodzielnej pracy i uczy uczniów konstruowania dłuższej, samodzielnej wypowiedzi.

Oba zadania maturalne wymagają dużej koncentracji i udzielenia możliwie najpełniejszych odpowiedzi na pytania, dlatego praca na lekcji powinna zawierać też takie działania, które pobudzają do wypowiedzi, do uważnego słuchania rozmówcy i udzielania wyczerpujących odpowiedzi na pytania bez odbiegania od tematu. W *Repetytorium języka angielskiego* można znaleźć ćwiczenia przygotowujące do takich wypowiedzi. Są one pogrupowane tematycznie, co daje możliwość gruntownego powtórzenia i utrwalenia słownictwa, zawierają ćwiczenia uczące interpretacji poszczególnych elementów materiału stymulującego (np. diagramów, drobnych ogłoszeń czy ilustracji), jak również materiał do dyskusji z pytaniami, po których przerobieniu uczeń nie powinien mieć problemów ze swobodną wypowiedzią na dany temat.

Przygotowując uczniów do zdawania matury na poziomie rozszerzonym, powinniśmy zachęcać ich do robienia notatek z tekstów, które czytają (np. po każdym akapicie), do robienia listy słów i wyrażeń z tych tekstów. Mogą się tymi wyrażeniami posłużyć, interpretując lub prezentując omawiany tekst.

Promocje Longmana 10+

obowiązują od 1 września do 15 listopada 2004

PENGUIN READERS 10+10

Przy zakupie 10 egzemplarzy Penguin Readers, można otrzymać dodatkowo 10 egzemplarzy wybranej przez Państwa książki.

SŁOWNIKI 10+5

Przy zakupie 10 egzemplarzy wybranego słownika, otrzymacie Państwo dodatkowe 5 egzemplarzy od wydawnictwa.

GRAMATYKI 10+5

Przy zakupie 10 egzemplarzy wybranej gramatyki, otrzymacie Państwo dodatkowe 5 egzemplarzy od wydawnictwa.

MATURY 10+3

Przy zakupie 10 egzemplarzy Testów lub Repetytorium, można otrzymać 3 egzemplarze oraz nauczycielski zestaw kaset gratis lub audiō CD.

PROMOCJA 10 PLUS

To możliwość dostosowania naszych cen do Państwa potrzeb w przypadku wszelkich zakupów przekraczających 10 egzemplarzy wybranego tytułu.

Szczegóły na www.longman.com.pl
oraz u przedstawicieli wydawnictwa.

PEARSON
Longman

Pearson Education Polska sp. z o.o.
ul. Jana Olbrachta 94, 01-102 Warszawa
telefon (022) 533 15 33, faks (022) 533 15 34
e-mail: office@longman.com.pl
www.longman.com.pl

Pamiętajmy, że na egzaminie maturalnym zdający ma 15 minut na przygotowanie swoich wypowiedzi, a podczas samego egzaminu może korzystać z notatek. Zwracamy też uwagę na sam sposób przygotowania wypowiedzi, które powinny mieć właściwą konstrukcję: wstęp, rozwinięcie i zakończenie. Podział wypowiedzi na wyraźnie zaznaczone etapy jest bardzo ważny. Uczniowie często bronią się przed robieniem planu wypowiedzi, ale przecież spójna, logiczna wypowiedź to lepsze jej zrozumienie i oczywiście lepsza ocena na egzaminie. Wiele kursowych podręczników zawiera też strategię prezentacji wypowiedzi ustnej. Oto przykład planu i strategii wypowiedzi z podręcznika *Opportunities Intermediate*.

Speaking: A Short Speech

Give a short speech about which of these jobs should be paid best. Follow the stages below.

Stage 1

Choose the job you think is the most important.

doctor, farmer, fashion model, nurse, police officer, professional footballer, scientist, teacher

Now write notes for your speech. Use these headings.

- 1 the present pay and conditions of the job
- 2 the qualifications, skills and personal qualities needed
- 3 the importance of the job for society
- 4 why the other jobs are less important
- 5 what pay and conditions the job should have

Stage 2

Look at the Function File on page 51 (Giving Opinions). Practise saying your speech to yourself.

Stage 3

Read the Strategies.

SPEAKING STRATEGIES: Making short speeches

- Look at the people you are talking to. Use gestures to help you express yourself.
- Use *firstly, secondly, finally* to give your reasons.
- If you make a small mistake, continue speaking.
- If people don't understand you, try to express yourself with different words (*What I mean is ...*)
- If you can't think of what to say, use hesitation words (*right, OK, so now ...*).

In groups, use the Strategies to give your speeches.

Talkback

Decide in groups which job is the most important.

Dopilnujmy też, aby uczeń potrafił swobodnie posługiwać się tzw. *linking words* (*however, although, moreover* itp.), aby jego wypowiedź była wieloaspektowa (trzy aspekty), aby prezentacja tematu mieściła się w ramach 2-3 minut. Wypowiedź trwająca krócej niż 2 minuty powoduje obniżenie punktacji na egzaminie. Istotne jest również, aby zdający nie używał wyłącznie sformułowań i wyrażen z materiału stymulującego, ale posługiwał się spontanicznie słownictwem, które zna, i używał wyrażen idiomatycznych.

I wreszcie – dyskusja z egzaminującym na temat prezentacji. W tej rozmowie na ogół nie chodzi o wyjaśnianie szczegółów ani o podawanie dodatkowych faktów, ale o umiejętność przedstawiania i obrony własnych opinii, uściślenie wypowiedzi, umiejętność przeformułowania stwierdzeń. Podczas normalnej pracy na lekcji, słuchając wypowiedzi ucznia, nawet krótkiej, dobrze jest zadawać pytania, prosząc o dodatkową argumentację, o przeformułowanie wypowiedzi (np. *Why do you think so?, Can you elaborate on that, please, What do you mean by saying that...?, Would you clarify your point of view?, Why are you so strict about it?*). I wreszcie – umiejętności językowe, a więc użyte struktury gramatyczne, słownictwo, wymowa i intonacja. Systematyczna praca nad tymi aspektami języka jest niezbędna – korygowanie błędów w wypowiedzi ucznia (zawsze po wypowiedzi, a nie w jej trakcie), uzmysławianie mu, jakie błędy popełnił i na co musi zwrócić uwagę. Stały kontakt z autentycznym językiem, jego intonacją jest koniecznością. Mogą nam w tym pomóc teksty do słuchania z podręcznika kursowego, słuchanie wiadomości radiowych i telewizyjnych, słuchanie piosenek, oglądanie filmów w oryginalnie lub z polskimi napisami.

Niniejszy artykuł zawiera zaledwie kilka sugestii dotyczących pracy z uczniami podczas przygotowywania ich do egzaminu maturalnego. Droga do sukcesu jest zazwyczaj mozolna i długa, ale dostępne podręczniki kursowe wraz z innymi materiałami dydaktycznymi (repetytoria, testy, zeszyty ćwiczeń, kasety wideo itp.) dają wiele możliwości wyboru i bardzo ułatwiają nam pracę.

W kolejnym artykule dr Hanna Mrozowska, adiunkt Centrum Kształcenia Nauczycieli Języków Obcych i Edukacji Europejskiej Uniwersytetu Warszawskiego, omówi część pisemną egzaminu maturalnego z języka angielskiego od 2005 roku. Poniżej prezentujemy kolejne pytanie dotyczące matury z języka angielskiego od 2005 roku: **Czy w trakcie egzaminu ustnego egzaminujący na prośbę zdającego może powtórzyć lub przeformułować pytanie?** Jak zwykle prosimy o kierowanie odpowiedzi drogą elektroniczną na adres matu-2005@longman.com.pl lub pocztą na adres redakcji „The Teacher” z dopiskiem „MATURA 2005”.